

НОВИ ИЗСЛЕДВАНИЯ В ОБЛАСТТА НА СРАВНИТЕЛНАТА СЛАВЯНСКА МОРФОЛОГИЯ

MARGARITA RUMENOVA

Uniwersytet Masaryka w Brnie

NEW RESEARCH IN THE FIELD OF COMPARATIVE SLAVIC MORPHOLOGY. A review of: Stoychev, Stiliyan. *The Bulgarian Resultative Form and the Czech Language. On the Modern Bulgarian Morphological Resultative Form and its Functional Equivalents in the Modern Czech Language.* Sofia: Silhouette, 2019, 356 pp. ISBN 978-619-194-053-0; Stoychev, Stiliyan. *The Bulgarian Relative Form and the Czech Language. On the Modern Bulgarian Morphological Relative Form and its Functional Equivalents in the Modern Czech Language.* Sofia: Silhouette, 2019, 405 pp. ISBN 978-619-194-054-7.

Keywords: *Stiliyan Stoychev, resultative form, relative form, Bulgarian language, Czech language*

През последните десетилетия сравнителното славянско езиковедие обръща голямо внимание на функционалните еквиваленти на различни морфологични категории между отделните славянски езици, което представлява много ценен принос както в чисто теоретичен аспект, така и в областта на преводазнанието и на самата преводаческа практика, а също и в областта на дидактиката – на преподаването на славянските езици като чужди. В този контекст през 2019 година сравнителните изследвания в областта на славянската морфология бяха обогатени с издаването на два труда на дългогодишния преподавател по чешки език в Софийския университет д-р Стилиян Стойчев: *Българският морфологичен резултатив и чешкият език или за съвременния български морфологичен резултатив и неговите функционални еквиваленти в съвременния чешки език* и *Българският морфологичен релатив и чешкият език или за съвременния български морфологичен релатив и неговите функционални еквиваленти в съвременния чешки език*.

Монографията *Българският морфологичен резултатив и чешкият език или за съвременния български морфологичен резултатив и неговите функционални еквиваленти в съвременния чешки език* за първи път както в българското, така и в чешкото езикознание прилага метода за установяване на чуждоезична функционална еквивалентност при изследване на резултативността в българския и чешкия език. Авторът представя синхронен анализ на морфологичния резултатив в съвременния български език както в синтагматичен, така и в парадигматичен план, дефиниран като маркирана грамема *резултатив* на двуграемната българска глаголна морфологична категория *вид на действието*. Ст. Стойчев също установява и анализира синхронно и класифицира чешките доминантни, основни допълнителни и периферни допълнителни еквиваленти на българския морфологичен резултатив, като изгражда съответните т.нар. функционално еквивалентни ветрила. В този свой труд авторът представя първи опит в българистиката за установяване на т. нар. вътрешноезикова функционална еквивалентност и за моделиране на функционално-семантичното микрополе на резултативността в съвременния български език. Интересни са и наблюденията за по-слабо развитото чисто синтактично микроядро на функционално-семантичното микрополе на резултативността в съвременния чешки език, което дава възможност на Ст. Стойчев да направи може би първото в контрастивната славистика изобщо системно типологично ориентирано синхронно сравнително изследване на резултативността в двата съпоставяни езика.

Монографията *Българският морфологичен релатив и чешкият език или за съвременния български морфологичен релатив и неговите функционални еквиваленти в съвременния чешки език* е посветена на проявите на конкуренция между различните езикови средства при изразяването на семата *релативност* в българския и чешкия език, както и на граматичната асиметрия между тях в това отношение. Авторът изследва българските финитни релативни словоформи, т.е. словоформите на маркираната грамема *релатив* на българската морфологична вербална категория *таксис* в качеството ѝ на морфологично средство за изразяване на семата *релативност*, като търси и техните функционални еквиваленти в съвременния български и в съвременния чешки език. Авторът проследява паралелно и конфронтативно проявите на глаголна релативност в двата изследвани езика и в трите темпорални плана – в плана на настоящето, в плана на бъдещето и в плана на миналото. При анализа на различните словоформи на българския морфологичен релатив Ст. Стойчев защитава убеждението, че установяването на евентуални техни вътрешноезикови (т.е. български) функционални еквиваленти предлага и добри идеи за търсене на структурно разнообразни еквиваленти и същевременно теоретично издържани решения при

превод на тези словоформи на езици, които или никога не са притежавали морфологична категория *таксис*, или са я изтласкали в периферията на морфологичната си система и са на път да я загубят (какъвто по мнение на автора е чешкият език), или вече са я изгубили.

Анализираният езиков материал и в двете публикации в по-голямата си част е ексцерпиран от паралелните български и чешки текстове, включени в Паралелния корпус на Чешкия национален корпус (в корпуса са включени оригинални български текстове и техни чешки преводи).

Характерно и за двете монографии е задълбоченото познаване от страна на автора на научната литература по изследваните теми (библиографията на всяка от тях включва заглавия не само на чешки и български изследователи, но и трудове на почти всички славянски езици). Авторът представя морфологичните категории *резултатив* и *релатив* с прецизност и последователност, с подходящо избрана методология. Изчерпателната теоретична база и многобройните анализирани примери, служещи за илюстрация, могат да бъдат използвани както в процеса на обучение по български език като чужд за представители от други славянски страни, така и при подготовката на бъдещи преводачи.

Направените изводи и установените функционално еквивалентни зависимости, макар и засягащи само два частни случая от българската граматика, биха могли да бъдат интересни и за изследователите както на теорията, така и на практиката при преподаването на български език като чужд, а също така да послужат като импулс за лингвистични изследвания и сравнения и с други славянски езици.